– ikkinchidan, ekologik muammo xalqning ko‘chib ketishiga, Orol dengizi atrofidagi yashab kelayotgan xalq dengizning chekina boshlashi bilan ichki hududlar va boshqa respublikalarga ko‘chishga majbur. Bu ham mahalliy medialarning asosiy mavzuli yo‘nalishiga aylandi;

–uchinchidan, ekologik, ya’ni, Orol dengizi bilan bog‘liq xo‘jalik yuritish korxonalarning yopilishi ushbu hududda yashayotgan fuqarolarning yashash tarziga, oila kelaytgan daromad manbasiga ta’sir qildi.

Demak, hududning iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy va boshqa sohalarida bo‘layotgan muammolar va o‘zgarishlar ushbu mintaqaning axborot makoni shakllanishiga ta’sir qilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). Большая советская энциклопедия (1970–1977 гг.). Электрон нусхада, М., 2003, с. 234.

(2). Декларация о регионализме в Европе. Цит. по: Коваленко Е.Г. Региональная экономика и управление, учеб. пособие, СПб., “Питер”, 2005, с. 21–22.

(3). Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм: XV – XVIII вв. http://www. Auditorium.ru/books/2021/goto.cgi-13+283+ brod.htm.

(4). Корнилов Е.А. Классификация социокультурных моделей журналистики. Вестн. Моск. ун-та, сер. 10. “Журналистика”, 1999, № 1.

(5). Киршин, Б.Н. Концепция региональной российской газеты (на примере «Челябинского рабочего». Б.Н.Киршин. Автореф.дис. … канд. филол. наук, 10.01.10. Екатеринбург, 2006, с. 3.

(6). Киршин, Б.Н. Концепция региональной российской газеты (на примере «Челябинского рабочего». Б.Н.Киршин. Автореф.дис. … канд. филол. наук, 10.01.10. Екатеринбург, 2006, с. 3.

(7). Арбатская, Е.О. Имеет ли значение глобализация? Е.О.Арбатская. “Журналистика” в 2004 г., СМИ в многополярном мире. Сб. материалов науч.-практ. конференции, ч. 1, М., 2005, с. 340; с. 50–52.

(8). Арбатская, Е.О. Имеет ли значение глобализация? Е.О.Арбатская. “Журналистика” в 2004 г., СМИ в многополярном мире. Сб. материалов науч.-практ. конференции, ч. 1, М., 2005, с. 340; с. 55.

(9). Закупень Т.В. Правовые и организционные аспекты формирования информационного пространства государств – участников СНГ. М., 1998, с. 2.

(10). Прохоров Е.П. Журналистика и демократия. М., 2001, с. 20.

Abdusattorov Shahboz Shavkat o‘g‘li (O‘zbekiston davlat Jahon tillari universiteti mustaqil izlanuvchisi)

AGRAR JURNALISTIKA: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI

Annotatsiya. *Ushbu maqolada agrar jurnalistikaning shakllanishi va rivojlanish jarayonlari, qishloq xo‘jaligi mavzularining ommaviy axborot vositalarida yoritilish tendensiyalari hamda innovatsion yondashuvlar tahlil qilingan. Axborot texnologiyalari, ekologik xavfsizlik va multimediali materiallardan foydalanish orqali agrar mavzularni yanada samarali yoritish yo‘nalishlari ko‘rsatib berilgan. Shu bilan birga, O‘zbekiston televideniyasidagi tajribalar va xorijiy OAV amaliyoti solishtirilib, sohani rivojlantirish bo‘yicha tavsiyalar berilgan.*

Kalit so‘zlar: *agrar jurnalistika, qishloq xo‘jaligi, ommaviy axborot vositalari, innovatsion yondashuvlar, multimediali materiallar, ekologik xavfsizlik, axborot texnologiyalari.*

АГРАРНАЯ ЖУРНАЛИСТИКА: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ

Аннотация. *В данной статье анализируются процессы формирования и развития аграрной журналистики, тенденции освещения сельскохозяйственных тем в средствах массовой информации, а также инновационные подходы. Особое внимание уделено использованию информационных технологий, экологической безопасности и мультимедийных материалов для более эффективного освещения аграрных вопросов. Рассматривается опыт телевидения Узбекистана и зарубежных СМИ, а также даются рекомендации по развитию данной сферы.*

Ключевые слова: *аграрная журналистика, сельское хозяйство, средства массовой информации, инновационные подходы, мультимедийные материалы, экологическая безопасность, информационные технологии.*

AGRICULTURAL JOURNALISM: MODERN APPROACHES AND SOCIO-ECONOMIC SIGNIFICANCE

Annotation. *This article analyzes the formation and development of agricultural journalism, the trends in covering agricultural topics in mass media, and innovative approaches. Special attention is given to the use of information technologies, environmental safety, and multimedia materials to improve the*

effectiveness of agricultural coverage. The practices of Uzbekistan's television and international media are compared, and recommendations for the further development of the field are provided.

Keywords: *Agricultural journalism, agriculture, mass media, innovative approaches, multimedia materials, environmental safety, information technologies.*

Kirish (Introduction). Agrar jurnalistika – qishloq xo'jaligini yoritishga ixtisoslashgan soha bo'lib, uning shakllanishi XX asrning o'rtalariga borib taqaladi. Yo'nalishning tarixiy ildizlari qishloq xo'jaligi siyosati, fermerlar ehtiyojlari va ilmiy tadqiqot ishlanmalar haqidagi axborotni keng jamoatchilikka yetkazishga qaratilgan [1]. XX asrda jadal sanoatlashtirish va global oziq-ovqat ta'minotidagi muammolar agrar jurnalistikani alohida sohaga aylantirdi. Ayniqsa, ilmiy va murakkab yondashuvni talab qiluvchi muammolar bu yo'nalishda maxsus bilimga ega jurnalistlarning paydo bo'lishiga zamin yaratdi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili (Literature review). Dastlabki bosqichda agrar jurnalistika davlat tomonidan boshqariladigan nashrlar va radioeshittirishlar orqali shakllangan. Masalan, sobiq Sovet Ittifoqida agrar siyosatni targ'ib qilish uchun maxsus gazeta va jurnallar nashr etilgan bo'lsa, AQSH va Yevropa davlatlarida agrar masalalarni yoritishda tijorat telekanallari va gazetalarning roli katta edi. Ushbu medialar qishloq xo'jaligi yangiliklarini yetkazish, fermerlar tajribasini targ'ib qilish va ilmiy ishlanmalarni ommalashtirishda asosiy manba bo'lib xizmat qilgan.

Mavzu bo'yicha deyarli tadqiqot olib borilmagan. O'zbekistonlik olimlardan M.Xudoyqulov, N. Abduazizova, F.Nesterenko, Q.Ernazarov, Y.Mamatova tomonidan yozilgan asarlarda mavzuning ayrim xususiyatlari o'rganilgan.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology). Tadqiqotni o'tkazish davomida tahlil, kontent tahlil, qiyosiy tahlil, so'rovnoma, kuzatuv, umumlashtirish kabi ilmiy usullardan foydalanildi.

Tahlil va natijalar (Analysis and results). Hozirgi vaqtda agrar jurnalistika Yevropa mamlakatlari, AQSH, jumladan, O'zbekistonda ham professional yo'nalish sifatida rivojlanmoqda. Mamlakatimizda agrar mavzuni yorituvchi nashrlar kengayib, alohida telekanal ham ish boshladi. AQSH va Yevropada axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan agrar jurnalistika yangi bosqichga ko'tarildi, onlayn platforma va bloklar orqali agrar soha yangiliklarini tezkor tarzda keng jamoatchilikka yetkazish imkoni kengaydi. Shu tariqa, agrar jurnalistika nafaqat an'anaviy axborot vositalari, balki raqamli platformalarda ham muhim o'rin egalladi.

O'zbekiston televideniyasining "Qishloq hayoti" ko'rsatuvi qishloq xo'jaligi masalalarini keng yorituvchi asosiy platformalardan biri hisoblanadi. Ko'rsatuvda qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksporti, fermerlik muammolari, zamonaviy texnologiyalar va ekologik yondashuvlar kabi dolzarb mavzular yoritiladi. Biroq ko'rsatuvda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan:

• **Auditoriyani jalb qilishdagi qiyinchiliklar.** Ayrim holatlarda mavzularning yetarlicha qiziqarli tarzda yoritilmasligi bois tomoshabinlar diqqatini tortmaydi.

• **Innovatsion yondashuv yetishmasligi.** Smart texnologiyalar va sun'iy intellekt mavzulariga yetarlicha e'tibor qaratilmasligi kuzatiladi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun:

1. Ko'rsatuvda interaktiv segmentlarni joriy qilish.

2. Innovatsion texnologiyalarni amalda ko'rsatish uchun ekspertlar ishtirokidagi maxsus chiqishlar tashkil etish.

3. Yosh auditoriyani jalb qilish uchun raqamli platformalarda qisqa videolavhalar tayyorlash kabi choralar ko'rish mumkin.

Shunday qilib, qishloq xo'jaligi mavzularini yanada dolzarb va qiziqarli yoritish orqali tomoshabinlar auditoriyasini kengaytirish va sohani ommalashtirishga erishish mumkin. Televideniyada qishloq xo'jaligi mavzularini yoritishda dolzarb muammolarni bartaraf etishning samarali yo'llaridan biri xalqaro tajribalarni o'rganish va ulardan foydalanishdir. Masalan, AQSH va Yevropada agrar masalalarga ixtisoslashgan teleko'rsatuvlar texnologik innovatsiyalarni ommaviylashtirishda katta rol o'ynaydi. Bunday tajriba O'zbekistonda "Qishloq hayoti" kabi ko'rsatuvlar orqali amalga oshirilishi mumkin.

Kelgusida agrar mavzularni yoritish samaradorligini oshirish uchun:

• **Auditoriya tahlili.** Tomoshabinlarning talab va qiziqishlarini o'rganish orqali kontentni yanada dolzarbroq qilish.

• **Multimediali yondashuv.** Televideniya, internet va ijtimoiy tarmoqlarda kontentni sinxron yoritish orqali ko'proq auditoriyaga yetib borish.

• **Ixtisoslashgan jurnalistlarni tayyorlash.** Agrar mavzularni chuqur tushunadigan va zamonaviy jurnalistik ko'nikmalarga ega mutaxassislarni tayyorlashga e'tibor qaratish.

• **Innovatsion ko‘rsatuv formatlari.** Masalan, qishloq xo‘jaligi mavzulariga bag‘ishlangan hujjatli filmlar, tok-shoular va interaktiv dasturlarni ishlab chiqish.

Shunday qilib, televideniyada qishloq xo‘jaligi masalalarini keng va sifatli yoritish orqali nafaqat tomoshabinlar auditoriyasini kengaytirish, balki agrar sohaning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishiga ko‘maklashish mumkin. Bu yondashuv mamlakatning agrar siyosatini ommaviylashtirishda muhim rol o‘ynaydi.

Zamonaviy agrar jurnalistika internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali qishloq xo‘jaligi masalalarini tezkor, interaktiv va keng auditoriyaga yetkazishda muhim vosita sifatida foydalanmoqda [1]. O‘zbekistonda ham qishloq xo‘jaligi mavzularini yorituvchi maxsus veb-sayt va ijtimoiy media kanallari rivojlanib bormoqda. Masalan, fermerlar va tadbirkorlar uchun maxsus mobil ilovalar orqali bozordagi narxlar, agrotexnik tavsiyalar va ekologik xavf-xatarlar haqida ma’lumot yetkazilmoqda.

Innovatsion taklif sifatida:

• **Platformalararo integratsiyani kuchaytirish.** Teleko‘rsatuvlarni ijtimoiy tarmoqlar bilan bog‘lash orqali auditoriyani kengaytirish.

• **Interaktiv efirlar.** Jonli muloqotlar va onlayn savol-javob formatidagi dasturlarni ko‘paytirish.

• Agrar bloglar va ekspertlarning ijtimoiy tarmoqlardagi faoliyatini qo‘llab-quvvatlash orqali mavzuni kengroq yoritish.

Multimediali materiallar – agrar jurnalistika samaradorligini oshirishning muhim vositalaridan biri. Ovozli va videokontentlar yordamida qishloq xo‘jaligiga oid mavzularni jozibali va tushunarli shaklda tomoshabinlarga yetkazish imkonini beradi. Ayniqsa, fermer xo‘jaliklarida qo‘llanilayotgan texnologiyalarni amalda ko‘rsatish orqali auditoriyani jalb qilish o‘z samarasini bermoqda [2].

• **Interaktiv videolar.** Smart texnologiyalarni qo‘llash usullari yoki ekologik innovatsiyalarni tushuntiruvchi qisqa va ko‘rgazmali videolar tayyorlash.

• **Podkast formatidagi ko‘rsatuvlar.** Fermerlar va ekspertlar bilan suhbatlarni audioformatda tayyorlab, ijtimoiy tarmoqlarda tarqatish.

• **Virtual turlar.** Fermer xo‘jaliklari, ekologik loyihalar yoki zamonaviy texnologiyalar qo‘llanilayotgan dalalarga virtual ekskursiyalarni tashkil qilish agrar jusnalistika rivojida muhim rol o‘ynaydi.

Qishloq xo‘jaligi barqarorligi va ekologik xavfsizlik mavzulari bugungi kunda global jurnalistikaning asosiy yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda. O‘zbekistonda suv resurslarini tejash, tuproq unumdorligini saqlash va ekologik mahsulotlar yetishtirish masalalari dolzarbligini saqlab qolmoqda[3]. Ushbu mavzularni yoritish orqali jamiyatda ekologik madaniyatni rivojlantirish va atrof-muhitni muhofaza qilishga e’tiborni oshirish mumkin:

• Barqaror rivojlanishga oid maxsus dasturlarni tashkil qilish.

• Hujjatli filmlar orqali ekologik xavf-xatarlar va ularning yechimlari haqida ma’lumot berish.

• Ekologik xavfsizlik bo‘yicha xalqaro ekspertlarning fikrlarini yoritib borish.

Agrar jurnalistikada innovatsion yondashuvlar qishloq xo‘jaligi masalalarini keng jamoatchilikka yetkazishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Axborot texnologiyalari, multimediali materiallar va ekologik masalalarga alohida e’tibor qaratish orqali ushbu yo‘nalishni yangi bosqichga olib chiqish mumkin. Shuningdek, ushbu yondashuvlar auditoriya qiziqishini oshirish bilan birga, agrar sohaga ko‘maklashish imkoniyatlarini ham kengaytiradi.

Milliy telekanalarda qishloq xo‘jaligi masalalarini yoritishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Xususan, **“Qishloq hayoti”, “Dehqonlar uchun maslahatlar”, “Yer va suv resurslari”** kabi ko‘rsatuvlar orqali fermer xo‘jaliklarining muammolari, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish masalalari hamda ekologik xavfsizlik bo‘yicha ma’lumotlar berib boriladi. Ushbu dasturlar aholining agrar sohaga bo‘lgan qiziqishini oshirish va fermerlarning ko‘nikmalarini takomillashtirishga xizmat qilmoqda.

Xorij televideniyasida esa agrar mavzularni yoritishning texnologik va ijodiy jihatlari ko‘zga tashlanadi. Masalan, AQSHdagi **“AgDay” va “Farm Journal”** kabi ko‘rsatuvlar sun’iy intellekt, ekologik dehqonchilik, va qishloq xo‘jaligida global tendensiyalarni keng yoritadi. Yevropada esa ekologik barqarorlikka qaratilgan dasturlar, masalan, *“Green Farming TV”* orqali organik mahsulotlarni yetishtirish va bozorlarga chiqarish bo‘yicha tavsiyalar taqdim etiladi. Xorij tajribasi O‘zbekiston televideniyesida innovatsion formatlarni joriy etishda namuna bo‘lishi mumkin.

Bugungi kunda agrar mavzudagi ko‘rsatuvlar aholining qishloq xo‘jaligiga oid bilimlarini oshirish, fermerlar uchun amaliy maslahatlar berish va qishloq xo‘jaligidagi dolzarb muammolarni muhokama qilish vazifasini bajaradi. O‘zbekiston televideniyasidagi agrar ko‘rsatuvlarning tahliliy jihatlari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

• **Axborotning dolzarbligi.** Mavjud muammolar va ularning yechimlariga qaratilgan mavzular tanlanadi.

• **Ekspert yondashuvi.** Har bir dasturda sohaga oid ekspertlarning fikrlari yoritiladi.

• **Tushunarli format.** Ovozli va vizual materiallardan foydalanib, mavzular keng ommaga tushunarli tarzda taqdim etiladi.

Biroq ayrim holatlarda, tahliliy chuqurlik yetishmasligi yoki zamonaviy texnologiyalar haqida yetarli ma'lumot berilmasligi kuzatilmoqda. Bunday kamchiliklarni bartaraf etish uchun xorijiy tajribalarni o'rganib, amaliyotga joriy qilish maqsadga muvofiqdir.

Shu o'rinda savol tug'iladi. Xo'sh, agrar jurnalistika nima uchun kerak?

Qisqacha qilib aytganda, agrar jurnalistika qishloq xo'jaligi sohasidagi dolzarb masalalarni keng jamoatchilikka yetkazish orqali nafaqat axborot uzatish, balki ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal qilishga ko'maklashuvchi muhim vositadir. Masalan:

• **Axborot yetkazish.** Fermerlar, agronomlar va qishloq xo'jaligi sohasi vakillariga zamonaviy bilim va texnologiyalar haqida ma'lumot berish.

• **Jamiyat ongini shakllantirish.** Agrar sektorning ahamiyati, ekologik xavfsizlik va barqaror rivojlanish masalalari haqida jamoatchilikni xabardor qilish.

• **Muammolarni yoritish.** Suv resurslarining tanqisligi, tuproq unumdorligini saqlash va mahsulotlarning eksportiga oid muammolarni omma muhokamasiga olib chiqish.

• **Innovatsiyalarni targ'ib qilish.** Smart texnologiyalar, sun'iy intellekt va ekologik usullardan foydalanish imkoniyatlarini keng targ'ib etish.

Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations). Xulosa qilib aytganda, agrar jurnalistika qishloq xo'jaligining dolzarb masalalarini yoritish orqali nafaqat fermerlar uchun, balki butun jamiyat uchun ham axborot manbayi va tahliliy platforma vazifasini bajaradi. Shu bilan birga, sohaning strategik rivojlanishi uchun yo'nalish ko'rsatadi.

Agrar jurnalistika qishloq xo'jaligi sohasidagi masalalarni keng jamoatchilikka yetkazishda muhim vosita bo'lib, u nafaqat axborot uzatish, balki jamiyatning iqtisodiy va ekologik barqarorligini ta'minlashda ham katta ahamiyatga ega. Ushbu maqolada agrar jurnalistikaning rivojlanishi, soha bilan bog'liq yangiliklar va innovatsion yondashuvlar ko'rib chiqildi. Zamonaviy texnologiyalar, axborot vositalari, ekologik xavfsizlik va ijtimoiy masalalar barchasi agrar jurnalistikaning ahamiyatini oshiradi va qishloq xo'jaligiga bo'lgan ijtimoiy e'tiborni orttiradi.

Asosiy tavsiya sifatida quyidagilarni keltirish mumkin:

1. Innovatsion yondashuvlar. Agrar jurnalistika sohasida innovatsion yondashuvlarni joriy etish uchun axborot texnologiyalaridan keng foydalanish zarur. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va multimediali vositalar yordamida qishloq xo'jaligi mavzulari tezkor va interaktiv tarzda yoritilishi kerak. Bu, ayniqsa, yoshlar va keng jamoatchilikka qishloq xo'jaligi sohasidagi yangiliklar va o'zgarishlarni yetkazishda samara beradi.

2. Ekologik xavfsizlik va barqarorlik. Qishloq xo'jaligi sohasida ekologik xavfsizlik, barqaror rivojlanish va ekologik texnologiyalarni yoritish uchun OAVda alohida e'tibor qaratilishi kerak. Bu nafaqat tabiiy resurslarni saqlash, balki agrar sektorda ekologik barqarorlikni ta'minlashga ham yordam beradi.

3. O'zbekiston medialarining roli. O'zbekiston medialari agrar jurnalistikaning rivojlanishiga o'zining katta hissasini qo'shishi zarur. Buning uchun agrar mavzular bo'yicha maxsus ko'rsatuvlar, tahliliy dasturlar va multimediali materiallar ishlab chiqilishi lozim. Bunday yondashuvlar nafaqat aholi o'rtasida qishloq xo'jaligi siyosatini yoritishda yordam beradi, balki fermerlar va qishloq xo'jaligi mutaxassislarini rag'batlantiradi.

4. Yosh jurnalistlarni tayyorlash va rag'batlantirish. Agrar mavzular bo'yicha ixtisoslashgan jurnalistlarni tayyorlash va ularni rag'batlantirish zarur. Jurnalistika fakultetlarida agrar soha bo'yicha maxsus kurslar, amaliyot dasturlari va xalqaro agrar seminarlarga qatnashish imkoniyatlarini yaratish kerak. Shuningdek, yosh jurnalistlar uchun agrar mavzular bo'yicha tanlovlar va grantlar tashkil qilish orqali ularni qo'llab-quvvatlash muhim.

Agrar jurnalistika qishloq xo'jaligi va ekologik barqarorlik masalalarini yoritish orqali ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal qilishga katta hissa qo'shadi. O'zbekiston ommaviy axborot vositalari agrar jurnalistikani rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar va zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish orqali bu sohani yanada kuchaytirishi kerak. Yosh jurnalistlar va ixtisoslashgan mutaxassislar agrar mavzularni yoritishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, agrar jurnalistika sohasining rivojlanishi faqat OAVning hara-

katlari bilan cheklanmasdan, keng jamoatchilik va davlatning qo‘llab-quvvatlashi orqali amalga oshirilishi lozim.

Shundagina, agrar jurnalistika jamiyatning qishloq xo‘jaligi sohasiga bo‘lgan e’tiborini oshirish bilan birga, mamlakatning iqtisodiy va ekologik barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bois O‘zbekiston ommaviy axborot vositalari ushbu sohani rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlarni tatbiq etishi, yosh jurnalistlarni agrar mavzularga jalb qilishi va xalqaro tajribani o‘zlashtirishi zarur. Bu esa qishloq xo‘jaligi siyosatini ommalashtirish va aholining ongida ekologik madaniyatni shakllantirish uchun muhim qadam bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). Abdullayev M. O‘zbekistonda agrar islohotlarni ommaviy axborot vositalarida yoritish tajribasi. T., O‘zMU, 2021.

(2). Brown P., Smith, T. Agricultural Journalism. A Global Perspective. London, Taylor & Francis Group, 2019.

(3). Mirzayev B. O‘zbekiston qishloq xo‘jaligida innovatsiyalar va ularning axborot vositalarida aks etishi. T., “Fan va texnologiyalar”, 2023.

(4). Jones M. (2021). The Role of Multimedia in Agricultural Communication. Journal of Agricultural Media, 12(1), p. 23–36.